

Наукові Наукові *праці* праці

**Кам'янець-Подільського
Національного університету Імені
Івана Огієнка**

Філологічні науки

Випуск 52

Рецензенти:

О. В. Кульбачська, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича;

Г. С. Мазоха, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератури та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Друкується за ухвалою вченої ради

*Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 1 від 30.01.2020 р.)*

Міжнародна редакційна колегія:

С.Д. Абрамович, доктор філологічних наук, професор; І.С. Беркещук, кандидат філологічних наук, доцент; Т.В. Боднарчук, кандидат педагогічних наук, доцент; О.С. Волковинський, доктор філологічних наук, професор; О.В. Галайбіда, кандидат філологічних наук, доцент; О.В. Кеба, доктор філологічних наук, професор (відповідальний редактор); Б.О. Коваленко, кандидат філологічних наук, доцент; Н.Д. Коваленко, кандидат філологічних наук, доцент; Аркадій Мажець, доктор габілітований, професор Академії ім. Яна Длугоша в Ченстохові (Республіка Польща); А.А. Марчишина, доктор філологічних наук, доцент; Л.М. Марчук, доктор філологічних наук, професор (заступник відповідального редактора); Г.Й. Насмінчук, кандидат філологічних наук, професор; Т.М. Петрова, кандидат педагогічних наук, доцент; А.С. Попович, доктор педагогічних наук, доцент; О.А. Рарицький, доктор філологічних наук, доцент (відповідальний секретар); П.Л. Шулик, кандидат філологічних наук, професор; Емілія Янігора, доктор, доцент Католицького університету в Ружомберку (Словаччина).

Міжнародна наукова рада:

Уриуля Груца-Мьонсік, доктор наук педагогічних, ад'юнкт Жешівського університету (м. Жешів, Республіка Польща); А.В. Жуков, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри російської мови Новгородського державного університету ім. Ярослава Мудрого (м. Великий Новгород, Російська Федерація); Б.П. Іванюк, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри російської класичної літератури і теоретичного літературознавства Єлецького державного університету імені І. О. Буніна (м. Єлець, Російська Федерація); Данута Кристіна Мажець, доктор габілітований, професор Академії ім. Яна Длугоша в Ченстохові (м. Ченстохов, Республіка Польща); І.В. Остапенко, доктор філологічних наук, професор кафедри міжмовних комунікацій та журналістики Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського (м. Сімферополь, Україна); О.С. Силаєв, доктор філологічних наук, професор кафедри російської та світової літератури Харківського національного педагогічно-го університету ім. Г.С. Сковороди (м. Харків, Україна); В.І. Силантьєва, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри зарубіжної літератури Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (м. Одеса, Україна); Н.М. Сологуб, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української мови НАН України (м. Київ, Україна); О.О. Тараненко, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України (м. Київ, Україна); Антон Фабіян, доктор габілітований, професор університету Павла Йозефа Шафарика в Кошицях (м. Кошице, Словаччина).

НЗ4 **Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. Випуск 52.** – Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. – 132 с.

У збірнику наукових праць висвітлюються актуальні проблеми сучасного мовознавства, літературознавства, методики викладання філологічних дисциплін, представлено широкий спектр наукових розробок вітчизняних і закордонних дослідників.

Видання адресовано професійним філологам, докторантам і аспірантам, усім тим, хто цікавиться сучасним станом розвитку філології.

УДК 80:001(045)

Тексти статей подаються в авторській редакції

Рік заснування – 1993. До 1999 р. – Збірник наукових праць
Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Серія філологічна

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України з філологічних наук
(Наказ Міністерства освіти і науки України № 820 від 11.07. 2016 року)

Свідоцтво про державну реєстрацію засобу масової інформації
серія КВ No14660-3631ПР від 01.12.2008 р.

Збірник наукових праць «Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки» проіндексовано у міжнародних наукометричних базах: Index Copernicus (IC), GOOGLE SCHOLAR

Scientific **Scientific** *papers* **papers**

**of Kamianets-PodilskyI Ivan
Ohiyenko National University**

Philological Sciences

Issue 52

Kamianets-Podilskyi
2020

Reviewers:

O. V. Kulbabska, Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Modern Ukrainian Language of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University;

H. S. Mazokha, Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Ukrainian and Foreign Literature and Teaching Methods of SHEI "Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University in Pereiaslav-Khmelnytskyi".

The publication is approved by the decision of the Scientific Board of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiyenko National University (protocol № 1 of 30.01.2020)

International editorial board:

S.D. Abramovych, Doctor of Philology, Professor; **I.S. Berkeshchuk**, Candidate of Philology, Associate Professor; **T.V. Bodnarchuk**, Candidate of Pedagogical sciences, Associate Professor; **O.S. Volkovynskyi**, Doctor of Philology, Professor; **O.V. Halaibida**, Candidate of Philology, Associate Professor; **O.V. Keba**, Doctor of Philology, Professor (Editor-in-Chief); **B.O. Kovalenko**, Candidate of Philology, Associate Professor; **N.D. Kovalenko**, Candidate of Philology, Associate Professor; **Arkadiusz Marzec**, Doctor Habilitatus, Professor of the Jan Długosz University in Częstochowa (Poland); **A.A. Marchyshyna**, Doctor of Philology, Associate Professor; **L.M. Marchuk**, Doctor of Philology, Professor (Deputy Editor-in-Chief); **H.I. Nasminchuk**, Candidate of Philology, Professor; **T.M. Petrova**, Candidate of Pedagogical sciences, Associate Professor; **A.S. Popovych**, Doctor of Pedagogical sciences, Associate Professor; **O.A. Rarytskyi**, Candidate of Philology, Associate Professor; **P.L. Shulyk**, Candidate of Philology, Professor; **Emiliia Yanihora**, Doctor, Associate Professor of the Catholic Ruzhomberk University (Slovakia).

International Scientific Council:

Urszula Gruca-Miąsik, Doctor of Pedagogics, Junior Scientific Assistant in University of Rzeszów (Poland); **A.V. Zhukov**, Doctor of Philology, Professor, Head of Russian language department of Novhorod Yaroslav Mudryi state University (Velikiy Novgorod, Russian Federation); **B.P. Ivaniuk**, Doctor of Philology, Professor, Head of Russian classical literature and theoretical literary criticism department of Yelets I. O. Bunin state University (Yelets, Russian Federation); **Danuta Marzec**, Doctor Habilitatus, Professor of the Jan Długosz University in Częstochowa (Poland); **I.V. Ostapenko**, Doctor of Philology, Professor, Head of the department of Interlingual Communication and Journalism of the Tavria V.I. Vernadskyi national University (Simferopol, Ukraine); **O.S. Sylaiiev**, Doctor of Philology, Professor of Russian and World literature department of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Kharkiv, Ukraine); **V.I. Sylantieva**, Doctor of Philology, Professor, Head of foreign literature department of Odesa I. I. Mechnykov national University (Odesa, Ukraine); **N.M. Solohub**, Doctor of Philology, Professor, leading official of the Institute of the Ukrainian language at the National Academy of Science of Ukraine (Kyiv, Ukraine);

O.O. Taranenko, Doctor of Philology, Professor, leading official of the O. O. Potebnia Institute of Linguistics at the National Academy of Science of Ukraine (Kyiv, Ukraine); **Anton Fabiian**, Doctor Habilitatus, Professor of Pavlo Yozef Shafaryk University in Koshytse (Koshytse, Slovakia).

N34 **Scientific papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiyenko National University: Philological Sciences.**

Issue 52. – Kamianets-Podilskyi: Publisher Alla Pankova, 2020. – 132 p.

This collection of scientific papers represents topical issues of modern linguistics, literary criticism, methods of teaching philological disciplines and a wide range of scientific studies made by local and foreign researchers.

The issue is addressed to professional philologists, graduate and doctorate students and all those interested in the state of the art of philology.

UDC 80:001(045)

The texts of articles are given in authorial versions

Founded in 1993. Prior to 1999 published as
«The scientific papers of Kamianets – Podilskyi State Pedagogical Institute. Philological series.»

The collection is put on the List of Ukrainian scientific professional editions in philological sciences (The Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 820 from 11.07.2016)

Certificate of state registration of the printed mass medium
KB № 14660-3631 IIP of 01.12.2008

The collection of research papers «Scientific papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiyenko National University: Philological Sciences» is indexed in the following international scientometric databases:
Index Copernicus (IC), GOOGLE SCHOLAR

Гр. Тютюнник: «Катря для мене все, молодий – відтинок Катриного безталання: на батьківщині їй нікого було полюбити». М. Старицький («Облога Буші») назвав символічним іменем Катря палку патріотку, яка ціною власного життя підриває замок, захоплений ворогами. Починаючи від оповідання П. Куліша «Ді-воче серце», Катрями все частіше називають українських жінок-страдниць. У романі О. Гончара «Циклон» Катря – дружина полоненого Решетняка, невтомно шукає чоловіка: «скільки тих шляхів пройшла, скільки загорож обходила». У «Тронці» також зустрічаємося із драматичним образом Катерини: «У тітки Катерини обличчя іконно-темне, суворе, передчасно зістарене, а очі молоді...» Вдова, мати п'ятьох дітей, чоловік якої загинув, коли п'ятий син ще й не народився, – також Катерина («Правда і кривда» М. Стельмаха). В україніській літературно-художній антропонімі ім'я Катерина (Катря) стало символом з динамічним онімічним значенням: «дівчина-покритка» – «нешасна дівчина» – «жінка-страдниця» – «Україна». Як бачимо, іменам відводиться роль важливого мовно-стилістичного засобу у глибшому розкритті художніх образів [3].

На основі аналізу українських імен, можна виділити їхні групи за місцем та значенням у творах:

1. Канонічні (християнські): Іван, Марія, Катерина, Марина, Олена, Килина, Ганна, Тарас, Петро, Пи-лип, Василь, Остап, Андрій.
2. Неканонічні: Котигорошко, Семиліточка, Вернигора, Щастя, Ум.
3. Прізвиська: Товчигречка, Вернигора, Лежель, Прутивус, Вернизуб, Голопуз, Лежень, Незнайко.
4. Двочленні імена – називання за власним іменем і прізвиськом, яке згодом закріплювалось за родом і ставало прізвиськом, – Іван Багатий, Іван Полуночний, Іван Нещасний, Іван Вечірній, Василь Безрідний, Кирило Кожум'яка.
5. Трансформація назв диких і домашніх тварин, птахів, рослин: Баран, Козел, Вовк, Вовк, Сосна, Горох [1].

Саме у літературних творах власні імена виступають деталлю, через яку можна простежити особливості образного мислення письменника.

Висновки. Сучасні дослідження соціологів свідчать, що усе більше людей в Україні прагнуть назвати своїх дітей оригінально і неповторно. Багато батьків використовують для цього іноземні імена та істинно українські.

Наразі літературні імена або їхні деривати, як англійські, так і українські, часто стають офіційними іменами. Є тенденція використовувати їх у діловій обстановці, у пресі, публічних виступах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кочан, І. М. (2008) Лінгвістичний аналіз тексту : Навч. посіб. 2-е вид., перероб. і доп. Київ, с. 86–93.
2. Леонович, О. А. (2002) В мире английских имен : Учебное пособие по лексикологии. Изд. 2-е, испр. и доп. Москва, с. 92–99.
3. Любомир Белей. Літературно-художні імена-символи. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine46-47-11.pdf>.
4. Щетинин, Л.М. Слова, имена, вещи. Ростов-на-Дону, 1966. 222 с.

УДК 811.161.2'271:395.6:821.161.2'06-5.09

DOI:10.32626/2309-9771.2020-52-66-72

Любов Олійник
кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології
Хмельницького національного університету (Хмельницький, Україна)
e-mail: ljuba.olijnyk@gmail.com
ORCID:0000-0003-49650816

Інна Приймак
кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології
Хмельницького національного університету (Хмельницький, Україна)
e-mail: priymak_inna@ukr.net
ORCID:0000-0002-1424-209X

жанрово-композиційні особливості Проповідей про шлюб Петра Могили та Касіяна Саковича

У статті проаналізовано барокові проповіді XVII ст. про шлюб Петра Могили і Касіяна Саковича, визначено їх тематичну та поетикальну своєрідність. Зокрема наголошується на дидактично-моралізаторському спрямуванні текстів, домінуванні та яскравому вираженні рис бароко.

Ключові слова: бароко, ораторсько-проповідницька проза, могилянська доба, гомілетика, проповідь, жанр, канон.

Olijnyk Ljubov, Prijmak Inna Genre and structure peculiarities of Petro Mohyla and Kasiyan Sakovych's marriage sermons

Summary. *There have been analysed baroque marriage sermons of the XVIIth century of Petro Mohyla and Kasiyan Sakovych, and defined their thematic and poetic peculiarities.*

Ukrainian baroque sermon was metempiric and was accepted as the material for salvation. Baroque interpretation about a human was based on Cristian religious doctrine with emphasis in the sermons being made on moral and ethnic principles omitting the problems of real life.

Metropolitan Petro Mohyla is an author of a sermon about marriage, being very important for scholars in literature and the faithful. There have been given thoughts about marriage ceremony with instruction. This peculiarity distinguishes it greatly from other texts of a prelate with the main attention being paid on depicting "miracle". Mohyla uses traditional structure in the sermon about marriage: introduction, narration-instruction, conclusions-wishes. The prelate begins in-troduction with memories about the world creation, in particular a human as an image of a man and for him and from him – the image of a woman. Thus, taking into account and citing the Gospel, Petro Mohyla informs the topic of the sermon. The main part of the sermon proves the greatness of life in marriage, describes the essential duties of a husband and a wife for happy mutual life. At the end of the speech the prelate wishes once more long happy years of mutual life, enabling to wait for descendents.

Kasiyan Sakovych sermons are also eccentric, being included in a treatise "Aristotel problems, or Putania pro pryrodu luidyny...": "Slovo narechenoho pro podruzhne zhytia", "Diakuvania po shlubi", "Vvedenia narechenoi do spochyvalni". These sermons like Petro Mohyla's cite the Gospel and have traditional structure: introduction, main part and conclusions-wishes. The prelate's thoughts about the importance of marriage, couple's duties and the virtue the new-lyweds acquire in marriage are interesting for analysis.

Key words: *baroque, oratory and predicatory prose, Mohyla epoch, medieval studies, homiletics, sermon, genre, canon.*

Постановка проблеми. Сьогодні й надалі досить актуальними залишаються проблеми, пов'язані з дослідженням творчої спадщини доби Бароко, зокрема ораторсько-проповідницької прози могилянської доби, що тривалий час була під забороною. Наукові розвідки вчених XIX–XX ст. (О. Білецького [Білецький, 1965], М. Возняка [Возняк, 1992], С. Голубева [Голубев, 1883], М. Грушевського [Грушевський, 1995], С. Єфремова [Єфремов, 1995], В. Кречотня [Кречотень, 1983], С. Маслова [Маслов, 1984], В. Перетца [Перетц, 1962], Д. Чижевського [Чижевський, 2003] та інших істориків літератури) порушують низку питань, пов'язаних з дослідженням розвитку та функціонування проповідницької літератури.

Актуальність дослідження. Зі становленням та розвитком сучасного літературознавства активізувався науковий інтерес до вивчення гомілетичної спадщини письменників. З новими підходами, із залученням сучасних методологічних принципів розглядають окремі аспекти розвитку творів проповідного жанру на ґрунті національного письменства І. Ісіченко [Ісіченко, 1983, 1997, 2005, 2006, 2010, 2011], О. Матушек, Б. Криса тощо. Однак досить мало уваги приділяється проповідям на різні випадки з життя, а саме – про шлюб, що й становить актуальність нашої статті.

Метою дослідження є аналіз барокової проповіді XVII ст. про шлюб, визначення тематичної та поетикальної своєрідності.

Об'єктом дослідження є ораторсько-проповідницька проза першої половини XVII ст. з погляду ідейно-тематичного та композиційного спрямування.

Предметом дослідження є проповіді про шлюб Петра Могили та Касіяна Саковича.

Матеріал дослідження. Матеріалом для дослідження слугують проповіді про шлюб Петра Могили і Касіяна Саковича, а також праці відомих літературознавців.

Виклад основного матеріалу. Українська проповідницька проза першої половини XVII ст. у контексті реконструкції естетичних пріоритетів своєї епохи є вагомим складовим української патристично-естетичної парадигми. Вона була своєрідним віддзеркаленням суспільно-культурного розвитку тогочасної України, не-віддільною від духовно-релігійного, соціокультурного буття українського народу. Цей період є надзвичайно складним у становленні української державності та церкви, важливою реформою релігійного життя, на-слідком чого стало виникнення нових культурних та літературно-релігійних ініціатив представників різних конфесій.

Розвиток проповідницької прози нерозривно пов'язаний з діяльністю братств, братських шкіл, від-криттям Києво-Могилянської колегії, де викладалися основи риторики та поезики, з активною діяльністю друкарень. З того часу до нас дійшли численні підручники з поезики і риторики, розроблені переважно ви-кладачами навчальних закладів. Вивчення та осмислення досягнень риторики науки в їх стінах створюва-ли духовно-інтелектуальні підвалини відродження риторики традицій України. Гомілетичні настанови в

риториках (перш за все, „Оратор Могілянський” Йосифа Кононовича-Горбацького) регламентували канони укладання проповідей, ставлення проповідника до тексту й аудиторії. Цей жанр інтегрував складну гаму тодішніх політичних, релігійних, естетичних суперечностей. Релігійна складова постала в ньому потужним каталізатором національної самоідентичності. Втім автори не тільки виражали свої конфесійні переконання, а й репрезентували культурологічний світогляд.

У цей період набуває вагомого значення проповідь, основна увага у якій зосереджується на моральності, пошуку взірців для наслідування, основне її завдання – активний та дієвий вплив на реципієнта, що передбачало дотримання риторичних канонів. Варто відзначити й загальномистецькі тенденції, які зустрічаємо у творах цього жанру, зокрема барокових традицій, розвиток яких на той час був надзвичайно активним. Тексти унаочнювалися біблійною символікою, прикладами з богослужбових книг, писань Отців церкви, які часто трансформувалися в численні ремінісценції, алюзії.

На прикладі творчості відомих діячів українського бароко дослідники переконливо резюмують, що проповідь набувала трансцендентного забарвлення і сприймалась як матеріал для спасіння. Барокові уявлення про людину були засновані на християнському віровченні, відтак у проповіді основні акценти робилися на морально-етичних засадах, зчаста оминаючи проблеми реального буття.

Митрополит Петро Могила є автором низки друківаних та рукописних проповідей, серед яких важливе значення для літературознавців та вірян мають твори про шлюб. Вони представляють «чисті розмисли на задану тему у стилі повчання» [Шевчук, 1996, с. 8], що суттєво вирізняє їх з-поміж інших текстів святителя, основна увага в яких була зосереджена на зображенні «чуда» (збірка «сказання про чудесні й визначні явища в православній церкві»).

У проповіді про шлюб Могила використовує традиційну структуру: вступ, розповідь-повчання, висновки, побажання.

Вступ проповідник розпочинає згадками про створення світу, зокрема людини в образі чоловіка, а для нього і з нього – жінки. Таким чином, керуючись і посилаючись на Святе Письмо, Петро Могила повідомляє тему проповіді. Він звертається до молодят, що «вже з'єднані Господнім духом і тілом, прагнучи на початку свого майбутнього життя у шлюбі освідчитися одне одному у взаємній повазі перед Богом всемогутнім і при зібранні багатьох шляхетних людей» [Могила, 1997, с. 297].

Митрополит дає «певні поради й скерування, бо ж до шлюбу треба вступати, обміркувавши все й відпо-відним чином підготувавшись» – це передумови укладення щасливого шлюбу [Могила, 1997, с. 298]. Свою позицію автор обґрунтовує посиланням на Біблію, бо «стан подружнього життя самим Богом вседержителем винайдений у місцях райських, а не десь-інде, Христом, нашим Спасителем, утверджений і встановлений сакраментом або таїнством у Церкві» [Могила, 1997, с. 298].

Основна частина проповіді доводить велич подружнього життя, описує необхідні обов'язки чоловіка і жінки, для щасливого життя разом.

Таїнство шлюбу є символом єдності Христа з Церквою, тому «в кожному міцному шлюбі подружжю невидима благодать від Бога подається» [Могила, 1997, с. 298]. Митрополит говорить, що у шлюб вступають люди тверді у вірі, однакового походження і стану, які «повинні з метою пристойною до стану одруження вступати, – не для задоволення хтивості плотської і не для народження численного потомства, але для наповнення неба побожними нащадками, як наказував сам Бог всемогутній», «... у взаємній вірності повинні освідчуватися одне одному, остерігаючись того, щоб її не порушити..., і назавжди обіцяну спільність у житті цілою й непорушною аж до смерті дотримати», «повинні між собою утримувати любов і згоду, бо вони Богу всемогутньому найбільш приємні» [Могила, 1997, с. 299–300]. Отже, любов, за переконаннями Петра Могили, об'єднує чоловіка і жінку, а без неї дім сповнений прикростей, неспокою, немає втіхи.

Святитель ґрунтовно описує обов'язки чоловіка перед жінкою, посилаючись на Святе Письмо. Перш за все чоловік повинен шанувати жінку, яка «наче посудина німецька», тому жінок ще треба «кохати... і не засмучуватись через них, бо не тільки чоловік є головою своєї дружини, а й жінка створена на благо з боку Адама, з боку лівого, а не правого». Чоловік від Бога наділений владою і зверхністю над жінкою, але її мусить шанувати, «бо вона чоловікові товариш, а не слуга», на що жінка має відповідати «порядністю і слухняністю», щоб «віру православну могли утримувати цілою й непорушною» [Могила, 1997, с. 300–301].

Кохаючи дружину, він повинен «слабкості і вади своєї жінки терпляче зносити, оскільки вона є ... власним тілом свого чоловіка й тому наперед повинна мати від нього вибачення за свої недоліки», а вона зі свого боку «повинна опановувати себе й нахили свої та уподобання тихенько приховувати, щоб безладдя і чвари подружнього життя не виходили з дому, а там під впливом любові були угамовані й потушені». Митрополит радить молодят не порушувати заповідей, тоді «Господь Бог благословить ваше чесне життя і дасть вам можливість побачити онуків, які звеселять дозрілі віка вашу й будуть підпорою й патерицею вашої старості, – чого я щирим серцем вам зичу й хочу сприяти тому» [Могила, 1997, с. 301].

Петро Могила виділяє про три жіночих стани: дівочий, удовиний та подружній, – які створені подібно до розділу дев'яти чинів ангельських на три частини, що перебувають у ієрархічній залежності. Святитель аргументує велич дівочого стану тим, що, «віддавши себе від усіляких тягарів, клопотів, набуття маєстності й скорбот цього світу, він підноситься постом, молитвою і всякими побожностями», «це стан чистоти й досконалості цнот» [15 Могила, 1997, с. 302]. Удовиний, середній стан є високим, бо «тілесних розкошів, клопотів і турбот подружнього життя пізнавши, утримує добродетель, наслідуючи стан дівочий» [Могила, 1997, с. 303]. Стан подружнього життя є найвищим, бо на ньому лежать різні тягарі, наприклад, «бути корисним одне для одного, виховання дітей, турботи і клопоти, пов'язані з набуванням маєстності, ... зі спрямованістю зусиль на тілесні розкоші», «від двох вищих станів вчиться цей стан скромності і стриманості: за взаємним бажанням повинне подружжя під час свят, постів і молитов від спілкування тілесного ... утримуватися до певного часу» [Могила, 1997, с. 303]. Але водночас він є високим, бо «як стан дівочого своєю чистотою подібний до ангельського і високо, аж до небес, підноситься, так і стан одружених народженням і вихованням побожного потомства подяку Господові розширює, Церкву земну й небо вірними наповнює» [Могила, 1997, с. 303], крім того «високість стану одружених від того походить і пізнається, що вінчання Господь і Спаситель наш захотів мати поміж семи тайнами або сакраментами...» [Могила, 1997, с. 304].

Подружнє життя митрополит кваліфікує як «...з'єднання двох натур, Божественної і людської, в одній Персоні Сина Божого» [Могила, 1997, с. 304], що «дає їм ласку, щоб один до одного утримувати ту духовну любов, яку їм Господь Бог з неба Духом Святим вливає, ... щоб він так любив дружину свою як Христос любить церкву» [Могила, 1997, с. 305], «хтивість тілесну приборкує натхнення, що його дає віра одружених», «здатне подружжя сприяти вихованню своїх дітей у Православно-католицькій вірі й у святолюбивих вчинках» [Могила, 1997, с. 306].

Окремо Петро Могила виділяє три причини для одруження:

- «щоб міг чоловік при такому важкому житті мати товариша й помічника» [Могила, 1997, с. 306];
- «народження дітей, щоб розширити хвалу Богу всемогутньому» [Могила, 1997, с. 307];
- «щоб остерігатися розпусти, засновуючи ліки стриманості» [Могила, 1997, с. 308].

Проповідник застерігає молодят, щоб бажання побратися «не поєднувати з прагненням розкошів тілесних, оскільки над останніми має свою владу диявол» [Могила, 1997, с. 308].

Митрополит радить у шлюбі дотримуватися таких обов'язків: має бути «взаємна подружня любов і радість, якою не тільки все наповнюється в домі, а й завдяки якій день у день примножується добро»; «утримувати взаємну подружню вірність одне до одного» [Могила, 1997, с. 308]; «взаємно шанувати одне одно-го»; «при тих трьох взаємних обов'язках дружина повинна своєму чоловікові як голові бути слухняною» [Могила, 1997, с. 309]. Автор в кінці промови ще раз бажає довгих щасливих років спільного життя, до-чекатися нащадків.

Отже, дотримуючись тодішніх традицій написання проповідей та звертаючи увагу на найважливіші аспекти подружнього життя та життя побожного, автор у руслі світоглядних тенденцій XVII ст. з дотриманням барокових традицій подає яскравий та оригінальний твір про повідного жанру.

Ще однією яскравою постаттю у царині проповідницької літератури того часу є Касіян Сакович. Оригінальні зразки його проповідей, що розміщені у трактаті «Аристотелівські проблеми, або Питання про природу людини...»: «Слово нареченого про подружнє життя», «Дякування по шлюбі», «Введення нареченої до спочивальні», «Подяка від нареченого перед введенням до спочивальні», як і у Петра Могили, містять посилання на Святе Письмо та мають традиційну схему подачі матеріалу: вступ, основна частина та висновки-побажання. Цікавими для аналізу є думки проповідника щодо важливості подружнього життя, обов'язків пари та чеснот, яких набувають молодята при одруженні.

Касіян Сакович шлюб називає «священним зв'язком», запорукою розважливого спільного життя, тому що це – сакрамент, велике таїнство. Стосовно цього Сакович апелює до св. Павла (Послання св. апостола Павла до ефесян), а сам святість шлюбу визначає тим, що «здійснюється прилюдно, ясного дня, на святому місці і в присутності такої великої кількості людей» [Сакович, 1988, с. 420].

Шлюб, «заснований для високої мети у чудовому місці – раю великим автором, самим Господом Богом і підтверджений у Канні галілейській», за твердженням Саковича, «вимагає високого і досконалого життя» [Сакович, 1988, с. 421], адже через священний Сакрамент люди позбавляються тяжких гріхів: розпусти і бешкетного життя.

Проповідник дає поради у виборів партнера: «Краще взяти жінку хоча й бідну, але цнотливу. Бо цнотлива й богата й гарна» [Сакович, 1988, с. 420]. Ознака цнотливості жінки переважає над усіма іншими. Молоді, що вступають у шлюб «з божої ласки ..., прикрашені й достатком і вродою, в якій Господь Бог хотів їх бачити, а надто оздоблені перевагою цноти» [Сакович, 1988, с. 420]. Цноту дочка отримує від своєї матері, і тому пише, що «мати віддає її, всякими цнотами прикрашену, мов би половину своєї душі» [Сакович, 1988,

с. 424]. Чоловік теж має «... зберігати їй вірність і цноту до кінця свого життя, щоб постійно і нероздільно проводячи з нею веселі й сумні дні, породити потомство для божої хвали, служби вітчизні й друзям і власної втіхи» [Сакович, 1988, с. 421].

Окрім того, дружина повинна бути ще й побожною, бо «побожна... шанує чоловіка і називає його як Сарра Авраама – паном», проте жінка має бути «не слугою, а любим другом і супутником», хоча й створена для чоловіка, а не навпаки [Сакович, 1988, с. 425]. Чоловік також «повинен любити жінку як своє власне тіло», бо з ребра чоловіка Бог створив її, бо вона цінніша від «золота, перлів, дорогоцінних каменів», приносить багато «втіхи, оздоби, допомоги, вірності», бо він має на це повне право, адже саме для того «Господь Бог і дає жінку чоловікові, щоб вона була співучасницею радості й печалі» [Сакович, 1988, с. 425].

Сакович вдається до опису якостей чоловіка, який зобов'язаний виконувати свій шлюбний обов'язок, «ставитися до неї з всілякою повагою, з належною вдячністю, гідною дружбою і любов'ю до останньої миті свого життя, відповідно до даної їй обіцянки» [Сакович, 1988, с. 425].

Проповідник говорить про соціальну нерівність у шлюбі, бо вона призводить до підпорядкування однієї людини іншій, пояснюючи це тим, що «коли бере багату бідніший, тоді бере господиню, а не жінку, і буде вона йому не послужливим другом, а панею» [Сакович, 1988, с. 420]. Натомість високо поціновує «рівність»: «...найкращий той шлюб, в якому рівний поєднується з рівною» [Сакович, 1988, с. 419], тобто багата, гарна, цнотлива буде мати щастя із багатим, молодим та пригожим.

Справжнім випробуванням долі, за словами автора, стає для чоловіка жінка-красуня, а для жінки – чоловік-красень: «З гарною ж так багато труднощів і клопоту, що життя з нею подібне постійному й важкому стоянню на варті» [Сакович, 1988, с. 420], тому що складно оберігати те, чого прагнуть інші. Щоб краще слухачі зрозуміли натяк, автор переказує «чийсь» слова: «волів би ворок бліх, розпустивши, на лузі пасти й шовечора їх назад до ворка заганять, ніж стояти та такій варті» [Сакович, 1988, с. 420].

Шлюб, за словами Касіяна Саковича, є «справжнім фундаментом дружби, джерелом палкої любові і споріднення» [Сакович, 1988, с. 419]. Автор розповідає про самотність Адама, який спочатку «не мав друга й товариша, з яким би міг ділити ці радощі і втіхи» райського життя [Сакович, 1988, с. 419], так і звичайні люди, які «...звикли зичити собі багатьох розмаїтих речей: ... великих маєностей, ... високої влади, ... здобуття слави або через науки або через лицарську хоробрість», не можуть отримати бажаного, це вдається тільки тим, хто «намагаються знайти вірного й доброго друга, без якого ні найбільші маєності, ні найвищі посади, ні найдотепніший і вишуканий розум не приносять людині жодної радості» [Сакович, 1988, с. 418]. Крім того, подружня дружба стає етапом примирення між ворогуючими родинами.

Наречений для обраниці своєї «хоче бути їй вірним другом», проте не простим, а схожим «... до себе за гідністю, за народженням, за покликом серця» [Сакович, 1988, с. 419]. Касіян Сакович наголошує, що дружба та любов між подружжям має бути сильнішою за будь-які інші почуття, «крім любові до Бога», їм навіть поступається любов до батьків, дітей, братів і сестер [Сакович, 1988, с. 420–421].

Господь благословляє шлюб між чоловіком та дружиною спільною любов'ю та згодою, «про цю непорушну любов свідчить старопольська мова, якою весілля, коли вкладається подружній союз, прийнято називати swa, dwa, тобто єдністю і злученням двох, котрі внаслідок цього стають swoidwa» [Сакович, 1988, с. 421].

Любов нічим не здолати, бо «ці подружжя любов і вірність не розриваються ні далекою відстанню, ні довгою розлукою, ні зміною фортуни, ні жодними пригодами, не зникають і в глибокій старості, а тривають до кінця днів» [Сакович, 1988, с. 421]. Проповідник стверджує, що навіть смерть когось з пари не в змозі вбити любов та вірність, які «закарбовані в серці другого, вони живуть і щемлять» [Сакович, 1988, с. 421].

Сакович дівочу любов до свого чоловіка порівнює з дорогоцінним подарунком, зазначаючи, що «жодна річ під сонцем не може бути порівняна і зіставлена з дарунком того, хто залишає мов би свою природу, своїх батьків» [Сакович, 1988, с. 425].

Створивши дружину для Адама, Господь «промовив: будьте двоє в єдиному тілі», що далі конкретизує сам Сакович, «мов би бажаючи цим сказати, що в подружжя повинна бути одна думка, злагоджена воля, спільна радість, однакова печаль, спільна втрата і прибуток» [Сакович, 1988, с. 419].

Проповідник, аби переконати слухачів у святості та перевагах шлюбу, говорить про неодружених та бездітних, зокрема зазначаючи, що неодружений перебуває у важкому становищі, бо «той, хто не має дружини (особливо, коли йому належить її мати), мов би й не жив на світі, він не може залишити про себе пам'ять, оскільки не мов власних синів і нащадків», а найстрашніше, що «дім, герби, рід такого повинні зникнути, перетворитись на ніщо» [Сакович, 1988, с. 421]. Життя такої людини сповнене страждань, адже «челядь все краде, друзі ошукують, рідні й свояки приязливі не до кінця, та й ті, коли і є які, то чигають на спадщину мов стерв'ятники» [Сакович, 1988, с. 422].

Вважаючи стан неодруженості причиною самотності і страждань, Сакович згадує Лікурга, Платона, Цезаря Августа. Лікург є автором закону, за яким кожен неодружений карався: «Тоді в літній час жодних

бесід, гулянок, розваг для простолюду не влаштовували, оскільки не хотіли з божої ласки множити нероб серед поспільства» [Сакович, 1988, с. 422]. Сакович розповідає про подібний звичай в Україні: «дівчата, що не вийшли заміж, солону волочать, а юнаки, що не оженились, коробку з дріжжами носять по ринку та від дому до дому, мов би засвідчуючи цим своє недбальство» [Сакович, 1988, с. 422]. За законом Платона заборонялось на урядові посади обирати неодружених, а якщо «такі знайдуться... їх треба без поблажки й, не заважаючи ні на що, карати» [Сакович, 1988, с. 422]. Щось подібне помітив Сакович і в деяких містах українських, де «таких целібатів, що мешкають лише з кухарями, не лише не обирають на урядові посади, а й за цю провину, що зветься биковою, щорічно карають», «не давали їм поруч із собою місця на молитві» [18, с. 422–423]. А от Цезар Августин (та інші монархи), підтримуючи подібні закони, винагороджували одружених, надавали їм привілеї: «Молодим першого року шлюбу вони дарували звільнення від військової служби і виплати податків і навіть допомагали їм із державної скарбниці» [Сакович, 1988, с. 422].

Одним із недоліків подружнього життя, гріх, Касіян Сакович вважає бездітність. За Старим Заповітом тих, що «жили у подружжі й не мали дітей, вважалися проклятими й нещасливими, їм не дозволялося відвідувати збори, їх проганяли з суспільства, як розповідає церковна історія про св. Йоахима та Анну» [Сакович, 1988, с. 423]. Проповідник розповідає старозавітну історію про Авраама та Сарру, які «завдяки своїй щирій вірі і своїм заслугам», «хоча й не швидко, але все ж діждався цього благословення й утіхи», тому що «його жінка Сарра, вже будучи старою і нездатною до народження, зняла з себе й чоловіка прокляття безплідності, народивши сина Ісаака» [Сакович, 1988, с. 423–424]. Аргументує автор свої твердження розповіддю про святого Якова, який «відчував у собі надмір природної мужності й сили, коли цілу ніч боровся з Богом. І тоді ж Господь Бог через його силу обрав його мов би шляхтичем й перейменував, говорячи: хай твоє ім'я буде не Яків, а Ізраїль, тому що коли ти був таким мужнім проти Бога, то ще більш мужнім будеш проти людей. І тому, коли його жінка Рахіль, вважаючи, що зачаття бував лише від бажання і сили чоловіка, наполегливо просила його: дай мені синів, коли ж ні, я помру, то він її вилаяв і майже з обуренням відіслав, говорячи: Ген. (*Буття*, 30) хіба я Бог, який закрив лоно твоє і затримав плід твоєї утроби?» [Сакович, 1988, с. 424]. Провина Рахіль у тому, що не у того просила вона допомоги, бо «ми повинні просити в Господа Бога дітей з вірою й надією, як Ісаак просив за свою жінку – Ревекку, Ген. (*Буття*, 25). І вислухав його Господь Бог і втішив потомством» [Сакович, 1988, с. 424]. З усіх цих розповідей впливає одна проста істина: чоловік з'єднаний з жінкою нерозривно, тому провини і гріхи одного є причиною для покарання обох, і навпаки, праведність одного рятує й іншого, а Господь благословляє дитиною.

Сакович зазначає, що не знає «чи є у світі більш давній закон, ніж той, який творець природи зволив дати спочатку в раю, а потім і після потопа про розмноження і наповнення землі» [Сакович, 1988, с. 423]. І це дійсно так, бо ще на початку створення світу Господь його ухвалив, як пише книга Буття: «І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх. І побачив їх Бог, і сказав Бог до них: «Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте землю...» [Біблія, с. 2, в. 27–28].

Проповідник стверджує, що чоловік одружується з жінкою, щоб «породити потомство для божої хвали, служби вітчизні й друзям і власної втіхи» [Сакович, 1988, с. 421]. Пам'ять буде про подружжя довгою, бо «нащадки будуть згадувати працю свого доброго батька, давати за нього милостиню й прославлятимуть його ім'я з роду в рід через народження потомства» [Сакович, 1988, с. 422].

Сакович говорить, що всі є чийось дітьми, так як і наречені, що є втіхою для батьків. Батько, «виховуючи своє любе дитя, прищепив їй страх божий, покору християнському обов'язку, звичаї дівочі, турботу про господарство», і «Скоряючись волі божій на цей святий шлюб, скріплений в церкві, пан N приєднує до божого і своє благословення» [Сакович, 1988, с. 424]. Погодившись на шлюб своєї дочки із нареченим, батько «віддає разом з нею і те право та владу, які він мав над своєю любою дитиною, а мати віддає її, всякими цнотами прикрашену, мов би половину своєї душі». Своє дитя батьки навчили всьому, що знали: «шанувати й поважати, любити й коритися», а відгулявши весілля, мають двох дітей і «покладають свої руки на ...обох як на власних дітей» [Сакович, 1988, с. 424]. Автор подає значний синонімічний ряд, суголосний бароковій традиції, називаючи героїню «любим дитям», «дорога і любя дочка», «дорогоцінна перлина», «кохане дитя», «власна кров», «любя втіха».

Не говорить нічого проповідник про батьків нареченого, мабуть з тої причини, що це вже цілком сформований чоловік, який багато чого досягнув у житті: «Нині ж, досягши мужніх літ і побачивши, знати, не без божої волі, в славному домі вельможного пана панну N, він хоче бути їй вірним другом» [Сакович, 1988, с. 419]. Отже, казання Касіяна Саковича – це зразки оригінальних проповідей, у яких визначені основні мо-рально-етичні засади світського та духовного життя подружжя.

Висновки. У період XVII ст. в українському письменстві активно розвивається жанр проповіді. Яскравими посталями, у творчості яких домінують твори ораторсько-проповідницької прози є Петро Могила та Касіян Сакович.

У творчій спадщині цих письменників, зокрема художніх полотнах жанру проповіді, відбиті закономірності розвитку літературного процесу своєї доби. Проповіді написані з дотриманням релігійного, християнського канону, однак у них автори виступають з гуманістичних традицій, звертаючись до актуальних проблем людського життя. В аналізованих зразах ораторсько-проповідницької прози виокремлюємо риси поезики бароко, що було на часі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біблія або Книги письма Старого й Нового Заповіту [Текст] : із мови давньоєврейської та грецької на укр. наново перекладена. (1995). Київ : Українського біблійного товариства, 296 с.
2. Білецький, О. І. (1965). Давня українська і давня російська літератури. *Зібрання праць : У 5-ти томах*. Київ : Наукова думка, Т. 1. 524 с.
3. Возняк, М. (1992). Історія української літератури [Текст]. У 2-книгах. Львів : Світ, Вид. 2-ге, перероблене. Кн. 1. 696 с.
4. Голубев, С. (1883). Київській митрополит Петр Могила и его сподвижники (опытъ историческаго изслѣдованія). Т. 1. Київ : Типографія Г. Т. КорчакЪ-Новицкаго, 1173 с.
5. Грушевський, М. С. (1995). Історія української літератури: У 6 т., 9 кн. Київ : Либідь, Т. 5. Кн. 2. 352 с.
6. Єфремов, С. О. (1995). Історія українського письменства. Київ : Феміна, 686 с.
7. Ісіченко, Ігор, архієпископ. (2010). Бароко – мистецький стиль і літературна епоха. *Дивослово*. № 10. С. 27–34.
8. Ісіченко, Ігор, архієпископ. (1997). Берестейська унія і українська література XVII століття. *Варшавські українознавчі записки. Польсько-українські зустрічі*. Варшава, Вип. 4-5. С. 152–163.
9. Ісіченко, Ігор, архієпископ. (2011). Історія української літератури : епоха Бароко (XVII–XVIII ст.) : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів : Святогорець, 568 с.
10. Ісіченко, Ігор, архієпископ. (2006). Риторика й барокове проповідництво у шкільній культурі Києва XVII ст. *Київська Академія*. Київ : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, Вип. 2-3. С. 32–39.
11. Ісіченко, Ігор, архієпископ. (2005). Східна аскеза і бароковий текст : досвід могилянського Києва. *Україна XVII століття : суспільство, філософія, культура* : зб. наук. праць на пошану пам'яті проф. Валерії Нічик. Київ : Критика, 584 с. С. 196–206.
12. Ісіченко, Ігор, архієпископ. (1983). Містична перспектива літературного тексту в культурі українського бароко. *Сучасність*. 1995. № 5. С. 100–102.
13. Крекотень, В. І. (1983). Оповідання Антонія Радивиловського : 3 історії української новелістики XVII ст. Київ : Наукова думка, 1983. 407 с.
14. Маслов, С. І. (1984). Кирилл Транквилион-Ставаровецкий и его литературная деятельность. Опыт историко-литературной монографии. Київ : Наукова думка, 245 с.
15. Могила, П. (1997). Передмова до шлюбу. *Петро Могила в духовній історії України* : монографія. Київ : Український центр духовної культури, С. 297–310.
16. Нічик, В. М. (1997). Петро Могила в духовній історії України. Київ : Український центр духовної культури, 328 с.
17. Перетц, В. Н. (1962). К вопросу об “Учительных Евангелиях” XVI–XVII вв. *Исследования и материалы по истории старинной украинской литературе XVI–XVIII веков* : статьи. Моква-Ленінград, С. 5–49.
18. Сакович, К. (1988). Арістотелівські проблеми, або Питання про природу людини з додатком передмов весільних і похоронних обрядів. *Пам'ятки братських шкіл на Україні кінець XVI – початок XVII ст. : тексти і дослідження* / АН УРСР. Ін-т філософії, Ін-т сусп. наук, редкол. : В.І. Шинкарук та ін. Київ : Наукова думка, С. 337–442.
19. Чижевський, Д.І. (2003). Історія української літератури. Київ : Академія, 586 с.
20. Шевчук, В. (1996). Петро Могила та його літературні твори. *Дивослово*. № 12. С. 3–8.

УДК 811.111'373.21

DOI:10.32626/2309-9771.2020-52-72-76

Тетяна Петрова
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(Кам'янець-Подільський, Україна)
e-mail: tetyana.petrova@hotmail.com
ORCID: 0000-0003-2607-2152

ГІДРОТОПОНІМИ ЯК МОВНІ ЗНАКИ ПРОСТОРОВОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

У статті розглядається система штучних знаків-найменувань просторової орієнтації, що представлені в мові класом топонімів. Найяскравіше константа просторової орієнтації передається такими під-класами топонімичної лексики як теротопоніми, гідротопоніми та астротопоніми. Особлива увага до-

Зміст

Ніна Бернадська	
Жанр літературної рецензії в діячності та синхронії.....	5
Оксана Галайбіда	
Засоби увиразнення мовлення персонажів у літературних казках А. Мілна.....	10
Елена Главацкая	
Полимотивация субстантивов лица (суффиксальный и сложносуффиксальный типы)	14
Іван Дзира	
Відетнонімні прізвищеві назви як джерело вивчення міжетнічних контактів запорозького козацтва середини XVIII століття (на матеріалі реєстру Війська Запорозького Низового 1756 року).....	18
Ольга Добринчук	
Функціональні особливості звуконаслідувальних вигуків у романі Тані Наузе «Berlin, Meyerbeer 26».....	22
Казимір Ірина	
Вивчення контекстуальних синонімів з позицій “нової філології” (на матеріалі англійської мови).....	25
Тетяна Калинюк	
Реклама як соціокультурний та лінгвістичний феномен	28
Борис Коваленко	
Особливості подільських говірок у фольклорних записах А. Коціпінського.....	31
Наталія Коваленко	
Функціональні можливості фразеологізмів у діалектних текстах	35
Юлія Крецька	
Funktionen der deutschsprachigen Zeitungen und Zeitungüberschriften.....	39
Алла Лаврова	
Наукова фантастика + жанр хорор у творчості Г. Ф. Лавкрафта.....	42
Людмила Марчук	
Мовні засоби вираження української ментальності в збірці поезій В. Качкана «Епістоли серця»	46
Марія Матковська	
Семантичні особливості англійської комунікації в контексті міжкультурної і соціальної взаємодії	54
Галина Насмінчук	
«У пошуках варварів» Андрія Любки як зразок сучасного тревелогу	59
Світлана Никитюк	
Англійські та українські імена у літературі	63
Любов Олійник	
Інна Приймак	
Жанрово-композиційні особливості проповідей про шлюб Петра Могили та Касіяна Саковича	66
Тетяна Петрова	
Гідротопоніми як мовні знаки просторової орієнтації.....	72
Анжеліка Попович	
Історія становлення й розвитку української стилістичної термінографії.....	76
Олег Рарицький	
Епоха раннього шістдесятництва у світлі художньо-документальної прози	80

Людмила Ромас	
«Дух хліба і дух криці одвіку ходять у парі»: хліборобська і військова тематика в романі Юрія Мушкетика «Яса»	84
Юлія Руснак	
Психолінгвістичний аспект роздумів (на матеріалі гуморески О. Кобилянської «Він і вона»)	88
Наталія Стахнюк	
Лексико-стилістичні засоби переконання у текстах польських та українських реклам	94
Іванна Струк	
Невласне невербальні імплікатури з ремарками на позначення конкретних дій персонажів у драматичному тексті	97
Антоніна Уманець	
Main aspects of actualizing text concepts in the process of bilingual communication.....	104
Інга Федькова	
Інна Беркешук	
Персоніфікація як спосіб мовомислення Марії Ткачівської (на матеріалі роману «Голос перепілки»).....	106
Наталія Фрасинюк	
Гендерні особливості комунікативної поведінки учасників політичного дискурсу	109
Ольга Шаповал	
Джазові композиції в структурі роману Ф. С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі»	113
Поліна Шулик	
Сіоністська ангажованість івритської літератури	118
Жанна Янковська	
Наукові історично-методологічні основи вивчення фольклоризму української літературної прози першої половини ХІХ століття.....	120
Інна Яремчук	
Лінгвостилістичні засоби створення експресивності в текстах німецькомовних притч.....	126

Scientific publication

Scientific papers of
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko national University
Philological Sciences

Issue 52

Computer version

Andrii Popov

Publisher Alla Pankova
30b, Symona Petliury street, Kamianets-Podilskyi, 32302.
Tel.: (03849) 3 90 06, (067) 381 29 43.
E-mail: aksiomaprint@ukr.net
Certificate of the subject of publishing ДК № 6561 of 28.12.2018.

Наукове видання

Наукові праці
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
Філологічні науки

Випуск 52

Комп'ютерне верстання

А. А. Попов

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 15,35.
Тираж 300 пр. Зам. № 43.

Видавець Панькова А. С.
вул. Симона Петлюри, 306, м. Кам'янець-Подільський, 32302.
Тел.: (03849) 3 90 06, (067) 381 29 43.
E-mail: aksiomaprint@ukr.net
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6561 від 28.12.2018 р.